

ROZWÓJ GOSPODARSTW EKOLOGICZNYCH W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM NA TLE POLSKI

MARTA JAŃCZAK-PIENIAŻEK¹, WACŁAW JARECKI, JAN BUCZEK, DOROTA BOBRECKA-JAMRO

*Katedra Produkcji Roślinnej, Wydział Biologiczno-Rolniczy, Uniwersytet Rzeszowski,
ul. A. Zelwerowicza 4, 35-601 Rzeszów*

Synopsis. W niniejszym opracowaniu przedstawiono stan rozwoju gospodarstw ekologicznych w Polsce i w województwie podkarpackim. Prezentowane wyniki dotyczą zmiany liczby gospodarstw ekologicznych oraz ich powierzchni i struktury wielkości w latach 2007–2016. W województwie podkarpackim występuje duży udział gospodarstw o niewielkiej powierzchni do 5 ha oraz od 5 do 10 ha. Dodatkowo w badanym okresie w województwie podkarpackim wykazano trend malejący liczby gospodarstw ekologicznych oraz ich wielkości, co związane jest w dużej mierze z wprowadzeniem zmian w sposobie dofinansowania gospodarstw ekologicznych. Z kolei w Polsce w badanym przedziale czasowym utrzymał się trend dodatni rozwoju rolnictwa ekologicznego, co objawiało się wzrostem liczby i powierzchni gospodarstw ekologicznych. Jest to następstwem wzrostu świadomości konsumentów oraz korzystnych warunków przyrodniczo-gospodarczych do prowadzenia produkcji ekologicznej żywności w Polsce.

Słowa kluczowe: gospodarstwa ekologiczne, województwo podkarpackie

WSTĘP

Rolnictwo ekologiczne jest systemem gospodarowania, charakteryzującym się równowagą w produkcji roślinnej i zwierzęcej. Stanowi więc alternatywę dla rolnictwa konwencjonalnego, kładąc głównie nacisk na: stosowanie korzystnych dla środowiska naturalnego praktyk rolniczych, zachowanie wysokiego stopnia różnorodności biologicznej, ochronę zasobów naturalnych, dobrostan zwierząt oraz stosowanie metod produkcji opartych na naturalnych procesach [Preambuła do Rozporządzenia Rady UE nr 834/2007].

Rolnictwo ekologiczne cieszy się rosnącą popularnością w związku z zainteresowaniem konsumentów zdrowym stylem życia kojarzonym głównie ze spożywaniem produktów o wysokich parametrach jakościowych, nieprzetworzonych, wyprodukowanych lokalnie bez użycia syntetycznych nawozów oraz środków ochrony roślin [Jasiński i in. 2014]. Ekologiczny sposób uprawy wpływa również na poprawę jakości ekosystemów rolniczych bez obniżania walorów organoleptycznych produktów [Sacco i in. 2015]. Popyt na certyfikowane produkty stale rośnie, przez co dostępne są nie tylko w specjalistycznych sklepach, lecz również w marketach, które stale wprowadzają je do swojej oferty. Ekologiczny sposób gospodarowania, choć wymaga znacznie większych od konwencjonalnego nakładów pracy, a osiągnięty plon jest mniejszy, to może być opłacalny. W certyfikowanym gospodarstwie ekologicznym wytwarzane są bowiem produkty za które można uzyskać wyższą cenę w porównaniu do produktów z gospodarstw konwencjonalnych [Barłowska i in. 2017, Wasilik 2014].

¹ Adres do korespondencji – *Corresponding address*: mjanczak@ur.edu.pl

Prowadzenie gospodarstw ekologicznych pozytywnie wpływa na środowisko oraz przyczynia się do zwiększenia różnorodności biologicznej, przez co realizuje podstawowe założenia zrównoważonego rozwoju. Należy także podkreślić, że rozwój tego sektora rolnictwa zależy od różnych czynników (tj.: stałego nabywcy, regulacji prawnych oraz finansowego wsparcia w postaci dotacji) [Głodowska i Gałązka 2017, Hole i in. 2005]. Ekologiczny sposób gospodarowania pomaga w osiągnięciu celu zrównoważonego rozwoju w zdecydowanie większym stopniu w porównaniu z gospodarstwami wysokonakładowymi. W procesie dążenia do zrównoważonego rozwoju gospodarstw powinny zostać spełnione podstawowe kryteria: produkcja odpowiedniej ilości żywności o wysokiej jakości, ochrona zasobów przyrody, uzyskanie korzyści finansowych mających wpływ na poprawę warunków bytowych rolników i lokalnej społeczności [Reganold i Wachter 2016].

W rozwoju rolnictwa ekologicznego znaczącą rolę odgrywają unijne dopłaty, pozwalające na zmianę profilu produkcji oraz rekompensujące straty spowodowane niższymi plonami. Przyznawane dopłaty umożliwiają rolnikom nie tylko wprowadzanie zmian w gospodarstwie, ale także wpływają na poprawę warunków finansowych gospodarstw oraz rolników i ich rodzin. Wzrost liczby gospodarstw ekologicznych i powierzchni ich uprawy wyraźnie wskazuje na wsparcie finansowe jako główny determinant rozwoju rolnictwa ekologicznego [Brodzińska 2014, Kisiel i Grabowska 2014, Krupa i in. 2016].

Rolnictwo ekologiczne w Polsce posiada również słabe strony, do których zaliczyć można m. in.: słabo rozwinięty rynek produktów ekologicznych, brak współpracy pomiędzy producentami ekologicznymi, słabo rozwiniętą dystrybucję produktów ekologicznych, niski poziom wiedzy konsumentów dotyczący korzyści wynikających z ekologicznej produkcji, niewystarczający i sezonowy asortyment żywności ekologicznej, małą dostępność i wysoką cenę produktów ekologicznych [Domagalska i Buczkowska 2015, Golik i Żmija 2017, Staniak 2014].

Występowanie odpowiednich warunków przyrodniczych w dużym stopniu wpływa na rozwój rolnictwa ekologicznego w krajach Unii Europejskiej. Jest on największy w rejonach, gdzie występują gorsze warunki siedliskowe, większy udział obszarów cennych przyrodniczo oraz jest ograniczona konkurencja z gospodarstwami konwencjonalnymi [Jończyk 2014, Kuś i Jończyk 2013]. W Polsce stwierdzono, że rejonami o warunkach przyrodniczo-gospodarczych najbardziej odpowiednich do prowadzenia gospodarstw ekologicznych są: rejon północny (województwa: warmińsko-mazurskie, pomorskie i kujawsko-pomorskie) oraz rejon południowo-wschodni (województwa: lubelskie i podkarpackie) [Brodzińska 2010].

W województwie podkarpackim istnieją duże możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego, co związane jest z obecnością korzystnych warunków siedliskowych sprzyjających prowadzeniu większości upraw polowych. Istotny jest również fakt występowania obszarów o nieskażonym środowisku naturalnym, co sprawia, że województwo podkarpackie zaliczane jest do najczystszych w Polsce. Na terenie województwa występują liczne obszary prawnie chronione, stanowiąc 45% jego powierzchni. Część obszarów objęta jest także ochroną w ramach sieci NATURA 2000 [Ciba 2016]. Województwo podkarpackie charakteryzuje się także dużym stopniem rozdrobnienia agrarnego gospodarstw, co również sprzyja prowadzeniu gospodarstw ekologicznych [Bobrecka-Jamro i Jarecki 2003, Jarecki i Bobrecka-Jamro 2010].

Celem niniejszego opracowania jest analiza liczby gospodarstw ekologicznych, ich powierzchni i struktury wielkości na terenie województwa podkarpackiego i Polski, a także przedstawienie uwarunkowań tego procesu.

MATERIAŁ I METODY

W pracy przedstawiono ważniejsze informacje dotyczące stanu i perspektyw rozwoju gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim na tle Polski. Okres badawczy obejmował lata 2007–2016. Materiał badawczy i podstawowe źródło informacji stanowiły raporty Inspekcji Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych (IJHAR-S) w Warszawie oraz dane Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie. Uzyskane wyniki opracowano statystycznie przy pomocy programu EXCEL. Wyliczone trendy zobrazowały zmianę liczby gospodarstw ekologicznych oraz ich powierzchni użytków rolnych w analizowanym dziesięcioleciu.

WYNIKI I DYSKUSJA

Na terenie województwa podkarpackiego istnieją sprzyjające warunki do prowadzenia produkcji ekologicznej związane z występowaniem korzystnych warunków siedliskowych oraz obszarów o nieskażonym środowisku naturalnym [Bobrecka-Jamro i Jarecki 2003].

W województwie podkarpackim od 2007 do 2011 odnotowano wzrost liczby gospodarstw ekologicznych z certyfikatem. Od 2012 r. liczba gospodarstw z certyfikatem zaczęła się jednak zmniejszać i w 2016 r. wyniosła 1,02 tys. W Polsce spadek liczby gospodarstw z certyfikatem odnotowano dopiero w 2015 roku (tab. 1). W województwie podkarpackim najniższą liczbę gospodarstw w trakcie przestawiania odnotowano w 2014 roku, natomiast w Polsce w 2015 r. (tab. 1).

Tabela 1. Liczba gospodarstw ekologicznych z certyfikatem i w trakcie przestawiania
Table 1. Number of organic farms already certified or applying for certification

Lata Years	Rejon Area	Gospodarstwa z certyfikatem (tys.) Farms already certified (thous.)	Gospodarstwa w trakcie przestawiania (tys.) Farms applying for certification (thous.)
2007	woj. podkarpackie*	0,83	0,75
	Polska	6,62	5,25
2008	woj. podkarpackie	1,12	0,77
	Polska	8,69	6,21
2009	woj. podkarpackie	1,29	0,72
	Polska	10,15	6,94
2010	woj. podkarpackie	1,62	0,47
	Polska	12,90	7,68
2011	woj. podkarpackie	1,72	0,32
	Polska	15,23	8,22
2012	woj. podkarpackie	1,71	0,23
	Polska	18,19	7,76
2013	woj. podkarpackie	1,57	0,18
	Polska	19,87	6,73

Tabela 1. cd.
Table 1. cont.

2014	woj. podkarpackie	1,37	0,11
	Polska	21,02	3,81
2015	woj. podkarpackie	1,13	0,13
	Polska	19,81	2,46
2016	woj. podkarpackie	1,02	0,23
	Polska	17,69	4,75

*województwo podkarpackie – Polska/Podkarpackie Voivodeship – Poland

W początkowych latach po przystąpieniu Polski do Unii, liczba gospodarstw ekologicznych dynamicznie rosła, co świadczy o sprawnym systemie dopłat przyznawanych z tytułu prowadzenia ekologicznego gospodarstwa oraz rosnącym zainteresowaniu konsumentów spożywaniem zdrowej, ekologicznej żywności [Golik, Żmija 2017, Nowogródzka 2012]. Jednak zmiany wprowadzone w nowym rozdzianu programu 2014–2020, w efekcie których zmniejszone zostało dofinansowanie, wpłynęły na spadek zainteresowania rolników produkcją ekologiczną. Od roku 2014 obserwuje się redukcję liczby gospodarstw ekologicznych zarówno w Polsce, jak i w województwie podkarpackim [Golik i Żmija 2017].

Powierzchnia upraw ekologicznych z certyfikatem w województwie podkarpackim zaczęła spadać od 2011 roku, natomiast w Polsce od 2015 roku. W analizowanym okresie powierzchnia upraw ekologicznych w trakcie przestawiania była największa w województwie podkarpackim w 2007 roku, zaś w Polsce w 2011 roku (tab. 2). Spadek liczby oraz wielkości gospodarstw ekologicznych związany jest przede wszystkim z redukcją dofinansowania do upraw sadowni-

Tabela 2. Powierzchnia upraw ekologicznych z certyfikatem i w trakcie przestawiania
Table 2. Area of an organic farms already certified or applying for certification

Lata Years	Rejon Area	Powierzchnia upraw ekologicznych z certyfikatem (tys. ha) Farms already certified (thous. ha.)	Powierzchnia upraw ekologicznych w trakcie przestawiania (tys. ha) Farms applying for certification (thous. ha)
2007	woj. podkarpackie*	17,28	9,77
	Polska	137,89	149,64
2008	woj. podkarpackie	19,69	8,98
	Polska	178,73	136,19
2009	woj. podkarpackie	22,88	8,00
	Polska	252,79	163,47
2010	woj. podkarpackie	24,87	7,00
	Polska	308,10	210,97

Tabela 2. cd.
Table 2. cont.

2011	woj. podkarpackie	26,34	6,02
	Polska	376,04	229,48
2012	woj. podkarpackie	26,31	4,07
	Polska	457,09	204,60
2013	woj. podkarpackie	25,88	3,63
	Polska	492,97	177,00
2014	woj. podkarpackie	20,67	2,84
	Polska	555,90	102,00
2015	woj. podkarpackie	14,49	2,17
	Polska	501,93	78,81
2016	woj. podkarpackie	12,91	2,58
	Polska	430,90	105,68

*województwo podkarpackie – Polska/Podkarpackie Voivodeship – Poland

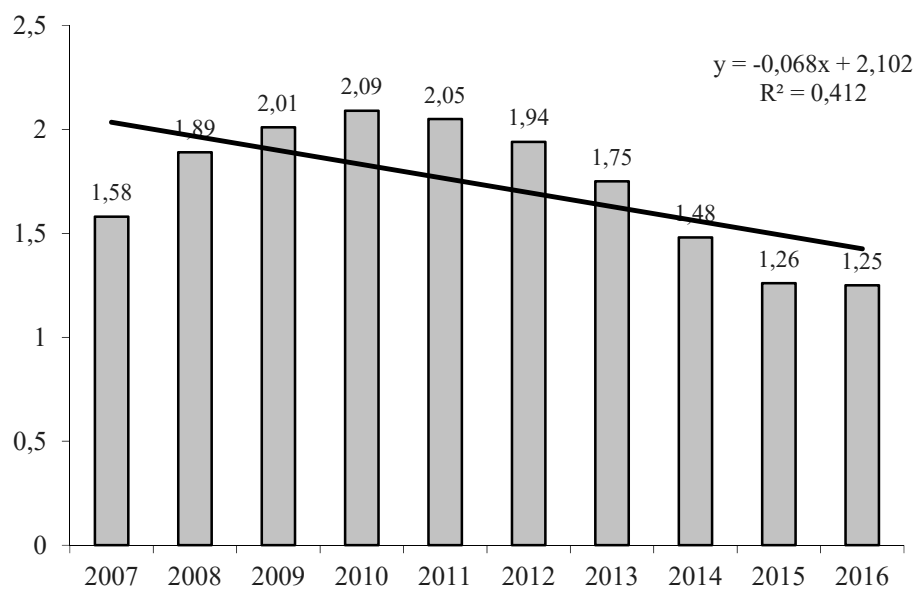
czych oraz wymogiem posiadania zwierząt roślinożernych na terenach upraw trwałych użytków zielonych. Zmniejszona została również dotacja do powierzchni gospodarstw, co związane jest z wprowadzeniem limitów na ilość posiadanych hektarów, na które można uzyskać pełne dofinansowanie. Na podstawie obserwowanego spadku liczby gospodarstw i powierzchni upraw ekologicznych można stwierdzić, że występuje tendencja do zbyt silnego uzależnienia się rolników prowadzących gospodarstwa ekologiczne od przyznawanego wsparcia finansowego [Kontratowicz-Pozorska 2014]. Sytuacja ta w szczególności dotyczy gospodarstw niestabilizowanych, w trakcie przestawiania, charakteryzujących się dużym udziałem sadów oraz małą obsadą zwierząt. Wskazywać może to na występowanie dużej ilości gospodarstw ukierunkowanych na uzyskanie korzyści finansowych w formie dotacji, nie posiadających wizji trwałego gospodarowania systemem ekologicznym [Kuś i Jończyk 2009].

W badanym okresie odnotowano trend spadkowy ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim (rys. 1). W efekcie tego ogólna liczba gospodarstw ekologicznych w 2015 i 2016 roku wyniosła odpowiednio 1,26 i 1,25 tys. W porównaniu z 2010 rokiem był to spadek o odpowiednio 39,7 i 40,2 %.

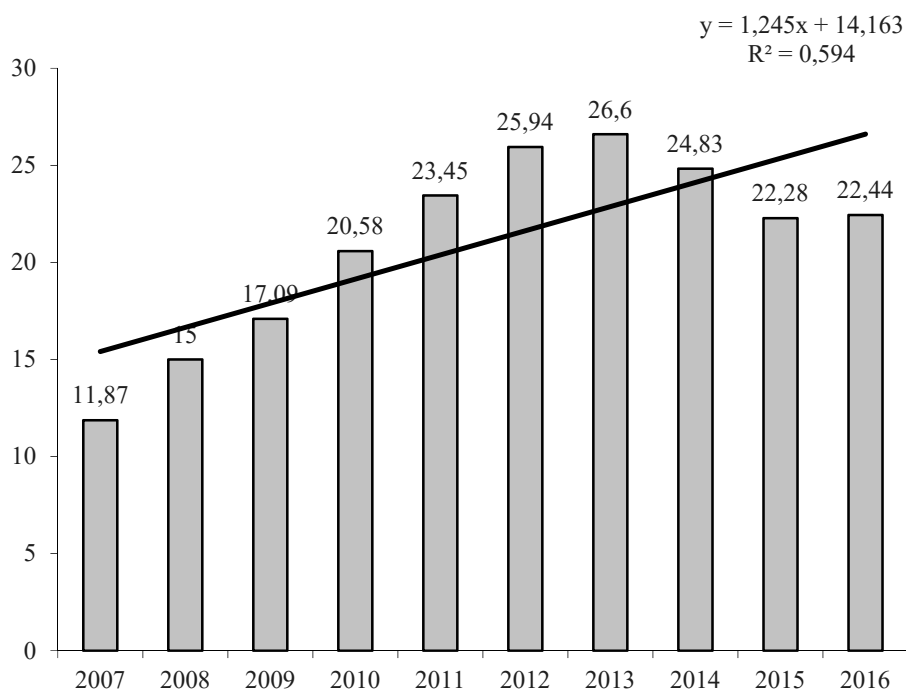
W Polsce w omawianych latach utrzymał się trend wzrostowy ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych. Można jednak zauważyć, że od 2014 r. liczba ta zaczęła się zmniejszać (rys. 2). W latach 2015 i 2016 wyniosła ponad 22 tys. Sytuacja ta wskazuje, że znaczna część rolników wyczołgała się z prowadzenia gospodarstw ekologicznych.

Wraz ze spadkiem liczby gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim spadła powierzchnia upraw ekologicznych. W efekcie tego w 2016 roku powierzchnia upraw ekologicznych zmniejszyła się w porównaniu do 2011 o 11,4 % (rys. 3).

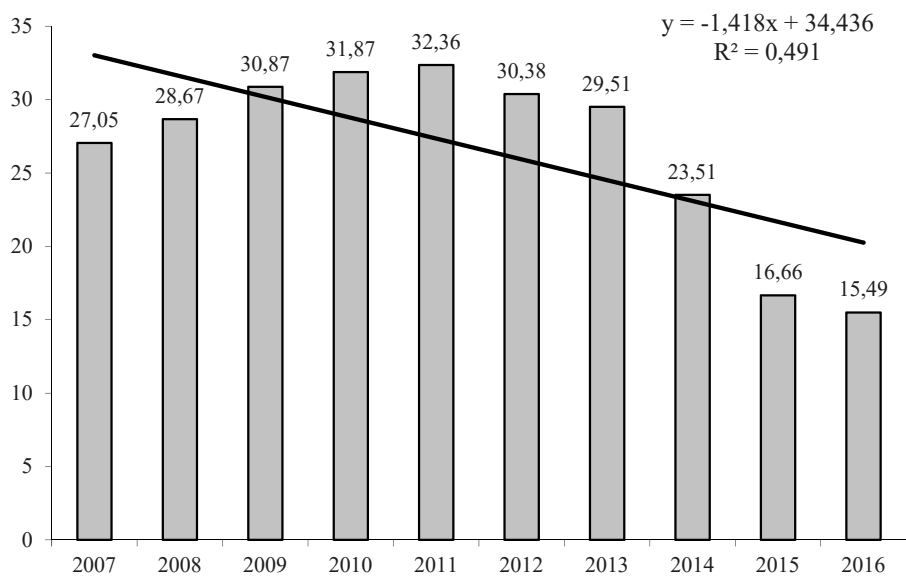
W Polsce w latach 2007–2016 utrzymał się trend wzrostowy powierzchni upraw ekologicznych. Należy jednak zauważyć, że od 2014 do 2016 roku notuje się spadek powierzchni upraw ekologicznych w Polsce, co w kolejnych latach może zniwelować dodatni trend (rys. 4).

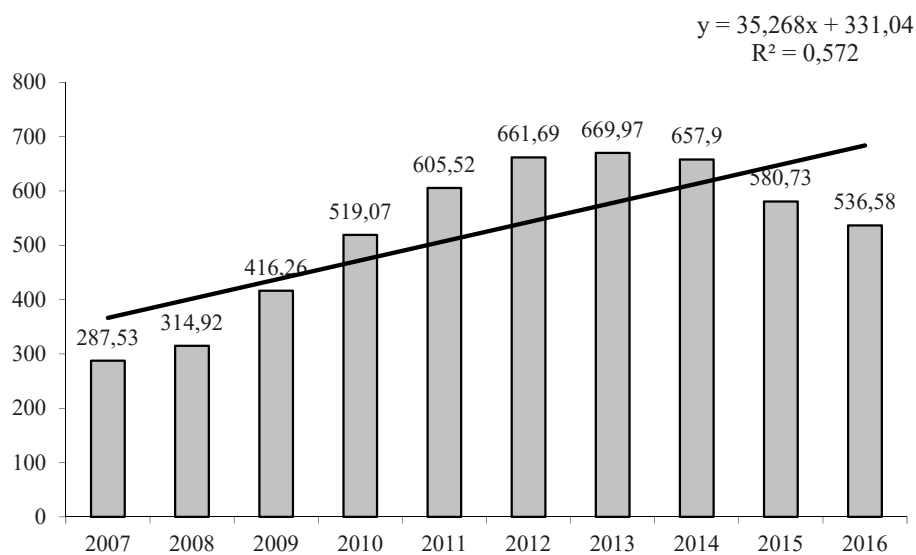
Rys. 1. Ogólna liczba gospodarstw ekologicznych w woj. podkarpackim (w tys.).
Fig. 1. Number of organic farms in Podkarpackie Voivodeship (in thous.)

Rys. 2. Ogólna liczba gospodarstw ekologicznych w Polsce (w tys.).
Fig. 2. Area of an organic farm in Poland (in thous.)

Rys. 3. Powierzchnia upraw ekologicznych w woj. podkarpackim (w tys. ha)
Fig. 3. Area of organic farming in Podkarpackie Voivodeship (in thous. ha)

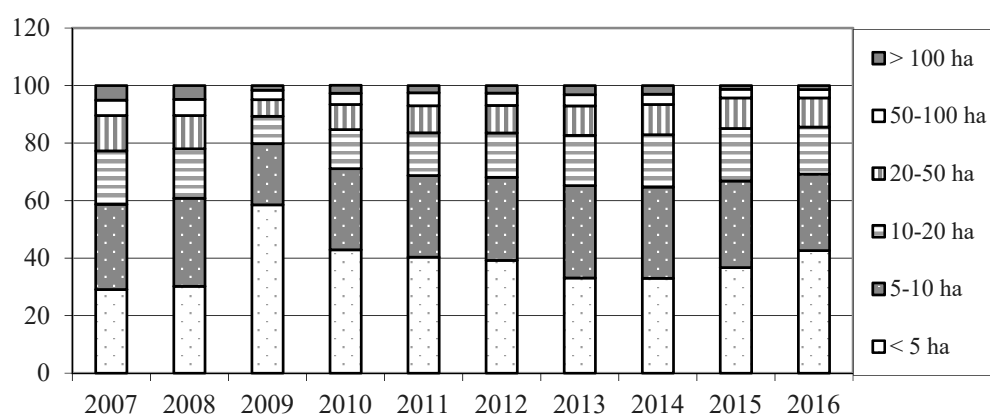

Rys. 4. Powierzchnia upraw ekologicznych w Polsce (w tys. ha)
Fig. 4. Area of organic farming in Poland (in thous. ha)

Warto podkreślić, że istnienie gospodarstw ekologicznych jest potrzebne w wielu rejonach kraju i ma pozytywny wpływ na lokalny rynek pracy dając zatrudnienie zarówno członkom rodzin posiadających certyfikowane gospodarstwa, jak i pracownikom zatrudnianym sezonowo w okresie zbiorów. Jest to niezbędne szczególnie w miejscach, gdzie występują trudne warunki gospodarowania oraz gdzie inne rodzaje produkcji rolniczej są trudne do zrealizowania. Prowadzenie gospodarstw ekologicznych jest zatem nie tylko okazją do wyprodukowania zdrowej żywności, którą można sprzedać w lepszej cenie, lecz także stanowi szansę rozwoju obszarów wiejskich w których rozwój gospodarstw wysokonakładowych jest niemożliwy [Jasiński i in. 2014].

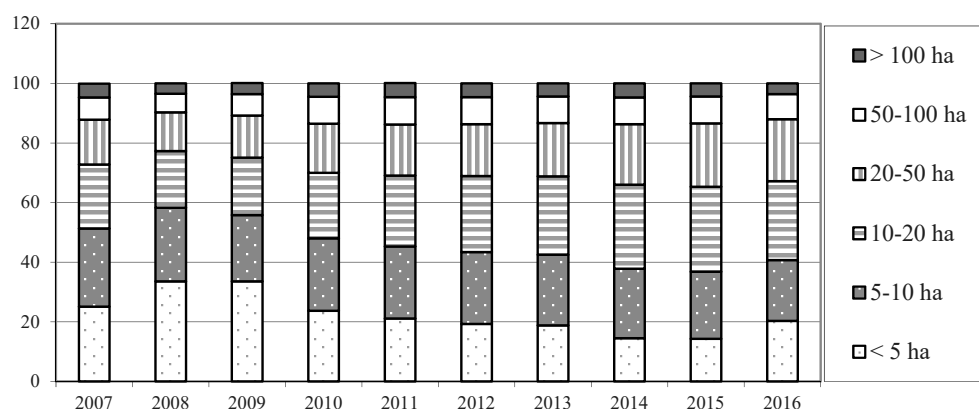
W województwie podkarpackim (rys. 5) dominują niewielkie obszarowo gospodarstwa ekologiczne. Obserwuje się największy udział gospodarstw o powierzchni do 5 ha oraz od 5 do 10 ha, które w badanych latach stanowiły odpowiednio 38,6 i 28,8% ogólnej liczby gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim. Gospodarstwa o dużej powierzchni (powyżej 100 ha) stanowią niewielki udział (2,8%) ogólnej liczby gospodarstw.

Porównując wielkość gospodarstw ekologicznych w Polsce (rys. 6), można stwierdzić duży udział zarówno gospodarstw niewielkich obszarowo (5–10 ha), jak i tych o średniej powierzch-

Rys. 5. Struktura obszarowa gospodarstw ekologicznych w woj. podkarpackim (w %)

Fig. 5. Agrarian structure of organic farms in Podkarpackie Voivodeship (in %)

Rys. 6. Struktura wielkości gospodarstw ekologicznych w Polsce (w %)

Fig. 6. Agrarian structure of organic farms in Poland (in %)

ni (10–20 ha i 20–50 ha). Świadczy to o występowaniu w kraju województw, w których prowadzi się gospodarstwa wielkoobszarowe, gdzie istnieją bardziej dogodne warunki, zwłaszcza klimatyczno-glebowe do rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego.

W latach 2014 i 2015 dominowały w Polsce gospodarstwa o średniej powierzchni wynoszącej 20–50 ha. Kowalska [2011] uważa, że świadczyć to może o chęci rozszerzenia produkcji oferowanych produktów ekologicznych nie tylko na rynek lokalny, lecz także ogólnopolski oraz międzynarodowy.

W Unii Europejskiej i na świecie, obserwuje się w ostatnich latach wzrost liczby i powierzchni gospodarstw ekologicznych. Pomimo stale rosnącej popularności rolnictwa ekologicznego, powierzchnia gospodarstw ekologicznych zajmuje około 1% globalnej powierzchni gospodarstw rolnych [Brzezina i in. 2017, Crowder i Reganold 2015].

Rolnictwo ekologiczne by mogło się dalej rozwijać powinno zapewnić rolnikom korzyści ekonomiczne. Crowder i Reganold [2015] stwierdzili, że ekologiczny system gospodarowania pomimo niższych plonów był znacznie bardziej opłacalny od konwencjonalnego. Ponadto dzięki korzystnemu oddziaływaniu na środowisko naturalne może mieć znaczący wkład w zrównoważone wyżywienie ludzi na świecie.

WNIOSKI

1. W badanym okresie liczba gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim wykazywała trend spadkowy, zaś w Polsce wzrostowy.
2. Ogólna powierzchnia upraw ekologicznych w województwie podkarpackim uległa zmniejszeniu, zaś w Polsce utrzymał się trend wzrostowy.
3. W województwie podkarpackim dominują gospodarstwa ekologiczne o powierzchni do 5 ha i od 5 do 10 ha, natomiast w Polsce występują gospodarstwa zarówno o małej powierzchni, jak i gospodarstwa o średniej powierzchni.

PIŚMIENNICTWO

- Barłowska J., Wolanciuk A., Idec J. 2017. Rolnictwo ekologiczne w Polsce na tle Unii Europejskiej i świata. *Przeg. Hod.* 2: 1–4.
- Bobrecka-Jamro D., Jarecki W. 2003. Stan i perspektywy rozwoju gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim na tle zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. *Acta Agr. Silv., Ser. Agraria* 40: 211–219.
- Brodzińska K. 2010. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce na tle uwarunkowań przyrodniczych i systemu wsparcia finansowego. *Zesz. Nauk. SGGW Warszawa* 10(25): 12–21.
- Brodzińska K. 2014. Rolnictwo ekologiczne – tendencje i kierunki zmian. *Zesz. Nauk. SGGW Warszawa* 14(3): 27–36.
- Brzezina N., Biely K., Helfgott A., Kopainsky B., Vervoort J., Mathijs E. 2017. Development of organic farming in Europe at the crossroads: Looking for the way forward through system archetypes lenses. *Sustainability* 9(821): 1–23.
- Ciba J. 2016. Ogólna charakterystyka województwa podkarpackiego. W: *Raport o stanie środowiska w województwie podkarpackim w 2016 r.* Biblioteka Monitoringu Środowiska, Rzeszów: 7–8.
- Crowder D.W., Reganold J.P. 2015. Financial competitiveness of organic agriculture on a global scale. *PNAS* 112(24): 7611–7616.
- Domagalska J., Buczkowska M. 2015. Rolnictwo ekologiczne – szanse i perspektywy rozwoju. *Probl. Hig. Epidemiol.* 96(2): 370–376.

- Głodowska M., Gałązka A. 2017. Wpływ rolnictwa ekologicznego na środowisko w koncepcji rozwoju zrównoważonego. *Więś i Rolnictwo* 2(175): 147–165.
- Golik D., Żmija D. 2017. Rolnictwo ekologiczne i perspektywy jego rozwoju w Polsce w świetle doświadczeń unijnych. *Zesz. Nauk. UE Kraków* 1(961): 117–129.
- Hole D.G., Perkins A.J., Wilson J.D., Alexander I., Grice P.V., Evans A.D. 2005. Does organic farming benefit biodiversity? *Biol. Conserv.* 122: 113–130.
- Jarecki W., Bobrecka-Jamro D. 2010. Rozwój gospodarstw ekologicznych i agroturystycznych w województwie podkarpackim. *Inż. Ekolog.* 22: 71–77.
- Jasiński J., Michalska S., Śpiewak R. 2014. Rolnictwo ekologiczne jako czynnik rozwoju lokalnego. *Więś i Rolnictwo* 4(165): 145–158.
- Jończyk K. 2014. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. *Zesz. Nauk. WSEI seria: Ekonomia* 8 (1): 129–140.
- Kisiel R., Grabowska N. 2014. Rola dopłat unijnych w rozwoju rolnictwa ekologicznego na przykładzie województwa podlaskiego. *Woda – Środowisko - Obszary - Wiejskie* 3(47): 61–73.
- Kondratowicz-Pozorska J. 2014. Wsparcie rolnictwa ekologicznego w Polsce w latach 2004–2013 i w perspektywie 2014–2020. *Pr. Nauk. UE Wrocław* 361: 108–116.
- Kowalska A. 2011. Rozwój rolnictwa ekologicznego w województwie dolnośląskim. *Rocz. Nauk. SERiA* 13(5): 39–43.
- Krupa M., Witkiewicz R., Jacyk G. 2016. Opłacalność produkcji w gospodarstwach ekologicznych uczestniczących w Polskim FADN. *Fragm. Agron.* 33(3): 46–56.
- Kuś J., Jończyk K. 2009. Rozwój rolnictwa ekologicznego w Polsce. *J. Res. Appl. Agric. Eng.* 54(3): 178–182.
- Kuś J., Jończyk K. 2013. Rozwój rolnictwa ekologicznego w ostatnim 20-leciu w Polsce i UE. *J. Res. Appl. Agric. Eng.* 58(4): 38–43.
- Nowogródzka T. 2012. Stan i perspektywy rozwoju rolnictwa ekologicznego w Polsce. *Zesz. Nauk. SGGW Warszawa* 12(2): 54–65.
- Preambuła do Rozporządzenia Rady UE nr 834/2007 z 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych, uchylającego rozporządzenie Rady UE nr 2092/1991, *Dz.U. L* 189, 20.7.2007.
- Reganold J.P., Wachter J.M. 2016. Organic agriculture in the twenty-first century. *Nature Plants* 2: 1–8.
- Sacco D., Moretti B., Monaco S., Grignani C. 2015. Six-year transition from conventional to organic farming: effects on crop production and soil quality. *Europ. J. Agron.* 69: 10–20.
- Staniak S. 2014. Charakterystyka żywności produkowanej w warunkach rolnictwa ekologicznego. *Pol. J. Agron.* 19: 25–35.
- Wasilik K. 2014. Rolnictwo ekologiczne i rynek eko-produktów w Polsce na tle innych krajów europejskich. *Handel Wewnętrzny* 3(350): 157–168.

M. JAŃCZAK-PIENIĄŻEK, W. JARECKI, J. BUCZEK, D. BOBRECKA-JAMRO

DEVELOPMENT OF ORGANIC AGRICULTURE IN PODKARPACKIE VOIVODSHIP AGAINST POLAND BACKGROUND

Summary

This study presents state of development of organic farms in Poland and in Podkarpackie Voivodeship. The presented results concern changes in the number of organic farms and their area and size structure in 2007–2016. In Podkarpackie Voivodeship there are a large share of farms with a small area of up to 5 ha and from 5 to 10 ha. In addition in the analyzed period in Podkarpackie Voivodeship showed decreasing trend in the number and size of organic farms. This is largely connected with the introduction of changes in subsidies for organic farming. On the other hand, in the analyzed period of time, in Poland the dynamic

development of organic farms was continued and can be observed the number and area of organic farms. This is a consequence of the increase of consumer awareness and favorable natural and economic conditions for the development of organic food production.

Key words: organic farms, Podkarpackie Voivodeship

Zaakceptowano do druku – *Accepted for print*: 27.04.2018

Do cytowania – *For citation*

Jańczak-Pieniążek M., Jarecki W., Buczek J., Bobrecka-Jamro D. 2018. Rozwój gospodarstw ekologicznych w województwie podkarpackim na tle Polski. *Fragm. Agron.* 35(3): 66–76.